

hetik, pl. gyermekvédelmi, nevelői, orvosi pálya. Igen sokszor e típusnál a kétirányú tevékenység összekapcsolódik (t. i. az anyai és szociális tevékenység) sőt erősíti egymást. Meglehetősen nagy számban fordul elő a nők körében a dinamikus típus, mely gyakran túlzásokra vezethet (uralomra törekvés a családban, vagy az egyesületi tevékenység jólismert kinövéssei), de ha megvan a megfelelő intelligencia, érzelmi nemesség, közösségi érzés, akkor ez a nőtípus nagyhatású céltudatos tevékenységet fejthet ki. Belső szükségletekből fakadóan kifejlődött a női nem körében a fantasztika típus is. Ez a művésztípus: írók, festők, költők, építészek típusa. Egy építésznő véleménye szerint gyakran előfordul, hogy szívesebben alkalmaznak női építészeket családi házak építésénél, mivel egy nő hivatásánál fogva jobban ismeri azokat a föltételeket és követelményeket, melyek az otthon számára nélkülözhetetlenek. Ritkán ugyan, de megtalálható a józan típus is a nők között. E típus tudományos munkára alkalmas. A meglévő szellemi képességeket a nevelés módszeres és kritikai iskolázással fejlesztheti és tökéletesítheti. A szerző fejtegetéseihez hozzáteszi, hogy e típusok közül egyik sem ellensége az anyaságnak. Éppen ezért mondja: a nőnevelésben nem szabad szűk korlátok közé szorított női eszményképnek irányadónak lennie, hanem mérvadó mindig az a természetes élettörvény legyen, mely az emberben él és hat s mely maga adja meg a fejleszthetőség irányát és határait.

Békési Gizella.

Zeitschrift für Kinderforschung. Bd 45. (1936.)

Pflugk, Dr. Brigitte von: Gestörte Familiengemeinschaft. Untersuchungen über Kinder aus geschiedenen Ehen. (37-133. 11). A szülők elválását megelőző vitatkozások káros hatással vannak a fejlődő gyermekre. A családi harcokban a gyermek a saját magukkal elfoglalt szülők érdeklődésétől távol jut. Gyakran megtörténik, hogy a szülők feszült idegállapotukat, lefojtott keserűségüket és haragjukat őrajta vezetik le. Természetes, hogy ilyen kétoldali nyomás hatása alatt a gyermek nyugodt lelki fejlődéséről nem is beszélhetünk. Súlyosbítja a helyzetet, ha a gyermek birtoklása körül külön harc támad. Az ezzel kapcsolatban fellépő vitáknak, a szülők helytelen viselkedésének gyakori következménye, hogy a gyermek meggyűlöli a szülőket, vagy közülük egyiket. Új nehézségeket jelent a szülők újraházasodása. A mostoha szülő, mostoha testvérek köre ritka esetben nyújt a gyermeknek nyugodt otthont. A gyermek a válásnál a szülőkhöz viszonyítva közbülső helyzetet foglal el, utána pedig vagy az apához, vagy az anyához kerül. Gyakori eset azonban az is, amikor hol az egyiknél, hol pedig a másiknál van. Ezáltal könnyen kifejlődik benne az ismert haszonlesés, amely a helyzetnyújtotta előnyök cinikus kihasználására vezethet (pl. ha sokat ellenkezel, elköltözzöm az apához...). Kialakul a csúnya pártoskodás, amely természetesen az egyik szülő ellen irányul. A gyermek korán bepillantást nyer személyes tapasztalatai alapján a felnőttek lelki világába. Része lesz anyagi gondokban (az apa nem akar fizetni). Nehezen mérlegelhető a korán fellépő szexualitás, amelyik főképpen a gyermeket körülvevő légkör szexuális kihangsúlyozása révén lép fel. Az otthon elvesztése illetve szétválása sem hasznos — bár hatása különböző — és mindig a szülők és a gyermek személyi beállítottságától függ. Pedagógiai szempontból fontos, hogy a gyermeket a válással kapcsolatos izgalmaktól és feszültségektől a lehetőség szerint megkíméljük és a viharos légkörből kiemeljük. Ilyen célt szolgálnak Németországban a különböző intézmények. A szülőktől való teljes elkülönítés

ritkán eredményes, hiszen a gyermeket nagyon sok szál fűzi szüleihez. A családi tragédiák káros hatását *Pestalozzi* szavaival jellemzi: „... az ilyen nevelésben részesült gyermek lehet jó művész, jó katona, pap, tudós, de boldog, egyszerű ember csak nehezen lesz.“

Masznik Lajos.

Zeitschrift für angewandte psychologie und charakterkunde. Bd. 50. (1936.)

Hetzer, Hildegard: Psychologische Begutachtung miszhandelter Kinder. (209—250. l.) A gyermek testi vagy lelki kinzása törvénybe ütköző cselekmény. Az ilyen helytelen nevelésnek sok káros testi és lelki következménye lehet. A testi károsodás megállapítása az orvosok feladata. A pszichológus dolga az előálló lelki károsodás létezésének és mérvének megállapítása, hogy ezáltal lehetővé váljék a gondos és pedagógiailag helyes mérték megadása a gyámhatóságok és büntetőbírák részére. *H. Hetzer* 120 fiatal, 2—15 éves helytelenül nevelt gyermeket figyelt meg. A közölt példákön láthatjuk, hogy a szülők durva bánása volt káros hatással a gyermekre. A gyermekek a szülői környezetből gyermekotthonba kerültek, ahol *H. Hetzer* gondos megfigyelés alatt tartotta őket. Az esetek részletes lélektani analízise mellett rávilágít a helytelen nevelés következményeire is. Összefoglalva ezek a következők: 1. A bűnösség tudata: maga a gyermek minden tettét helytelennek érzi. Következésképpen ez a sok ok nélkül kapott büntetésnek, és oly erős nyomás, amely alól csak nehezen tud a gyermek felszabadulni. 2. A bizalmatlanság. A legfőbb rosszul kezelt gyermek kételkedik más emberek jóindulatában. Gyakori következmény a számító előzékenység vagy az ellenséges magatartás. 3. A lelki egyensúly megrázkódtatása különböző mértékben következhet be. 4. A gyermek továbbra is nehezen nevelhetővé válik, ami gyakran a lelki egyensúly megrázkódtatásának következménye. 5. Az erőltetett hallgatás. Az átszenvedett büntetések hatásaképpen a gyermek gyakran évekre nyúló makacs hallgatásba burkolódik és minden kérdezősködésnek mereven ellenszegül. *H. Hetzer* dolgozatának utolsó részében a rosszul nevelt gyermeknek a szülőkhöz való ragaszkodását tárgyalja. Megállapítja, hogy a ragaszkodás a legkülönbözőbb motivumokból eredhet és legkevésbé sem bizonyítéka annak, hogy a szülők a gyermeket szeretettel és helyes mértékkel kezelik, sőt bizonyos körülmények között éppen az ellen szól, úgyhogy ez a ragaszkodás csak az összes körülmények pontos tisztázása után szolgálhat a szülők felmentésének alapjául.

Masznik Lajos.

Kereskedelmi szakoktatás. 1936—37. évf. 1—4. szám.

A folyóirat hasábjairól a korábbi évfolyamokat jellemző vitairatok — tekintettel a tanügyi felsőbbség részéről beigért tantervrevizióra — hiányoznak. *Tarnay Kálmán* kereskedő tanonciskoláink helyzetével és bajaival foglalkozik. A kereskedelmi szakoktatásnak ez a legelhanyagoltabb ága; szemlét tartva az iskolák felett, sajnálattal állapítja meg, hogy még nagyobb vidéki városok nem oldották meg a tanoncoktatást. Statisztikai táblázatok szerint a tanoncok létszámában a háború után nagyarányú visszaesés következett be. Kútforrása a bajoknak a tanoncszerződések nem kötelező volta, amellyel az iskolák nem kötelező látogatása jár. Baj azután, hogy ezeknek az iskoláknak három felettes hatósága van. Az iskolalátogatás kötelezővé tételével s a tanonciskoláknak a Kereskedelmi Szakiskolai Tanárok Országos Egyesülete körüli